

УДК 331.5

В. О. Зикінакандидат економічних наук
Енергодарський інститут державного та муніципального управління ім. Р. Г. Хеноха**АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ЯК ФАКТОРА ВПЛИВУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ**

У статті проведено аналіз використання трудового потенціалу як фактора впливу на продуктивність праці. Оцінено економічно активне населення трудового потенціалу Запорізької області показниками рівня активності, зайнятості та безробіття, а також трудовий потенціал регіону коефіцієнтною методикою, що передбачає аналіз трьох груп показників: кількісних та якісних показників використання трудового потенціалу регіону та показників формування й розвитку потенціалу регіону. За результатом проведеного аналізу здійснено оцінку ТРП інтегральним показником, який розраховується, об'єднуючи групи показників коефіцієнтної методики. Зазначено, що проведений аналіз дає змогу оцінити трудовий потенціал вартісно.

Ключові слова: трудовий потенціал, економічно активне населення, зайняте населення, рівень зайнятості, працездатне населення, продуктивність праці, індекс продуктивності, витрати на оплату праці, коефіцієнт вищої освіти, вартість трудового потенціалу, валовий регіональний продукт.

I. Вступ

Раціональне використання трудового потенціалу відіграє важливу роль у підвищенні ефективності суспільного виробництва та рівня життя населення. Тому від того, наскільки раціонально він сформований, багато в чому залежить економічний потенціал кожного виду економічної діяльності, темпи його розвитку, зростання соціального та культурного рівня життя найманих працівників і роботодавців, становлення повноцінних взаємин соціального партнерства.

Актуальність теми, зумовлена раціональним використанням трудового потенціалу, визначається ще й тим, що в умовах перевищення пропозиції робочої сили над попитом, низької вартості робочої сили, її невідповідності реальній вартості, наявності значних масштабів нерегламентованої зайнятості важливого значення набуває виявлення резервів підвищення ефективності використання зайнятих у всіх видах економічної діяльності.

Суттєві праці та публікації в дослідженні цього питання мають такі українські вчені, як: А. О. Заїнчковський, І. В. Новойтенко [3], Л. М. Черчик [4].

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження ефективності використання трудового потенціалу як

фактора впливу на продуктивність праці на підприємстві.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: проаналізувати трудовий потенціал як фактор підвищення конкурентоспроможності регіону; оцінити трудовий потенціал регіону, застосувавши коефіцієнтну методику; застосувати вартісний підхід до оцінки використання трудового потенціалу регіону.

III. Результати

Розвиток трудового потенціалу регіону (ТПР) являє собою процес переходу економічно активного населення в стадію досконалості, тобто якісне та кількісне використання праці цього населення. Подальші перспективи успішного розвитку ТПР неможливі без виявлення причин, які негативно впливають на його теперішній стан. Для того, щоб визначити теперішній стан трудового потенціалу в регіоні, потрібно провести його оцінювання за відповідною методикою.

Оцінювання економічної активності трудового потенціалу Запорізької області доцільно буде провести на основі аналізу основних показників ринку праці цього регіону (табл. 1).

Таблиця 1

**Оцінка економічної активності населення трудового потенціалу
Запорізької області за 2012–2016 рр.**

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
1	2	3	4	5	6
Чисельність наявного населення, тис. осіб	1 785,9	1 777,0	1 766,9	1 754,7	1 741,7
Економічно активне населення працездатного віку, тис. осіб	882,6	879,6	844,8	825,5	817,1
у тому числі					
– зайняте населення, тис. осіб;	821,2	821,9	773,5	745,1	740,6
– безробітне населення, тис. осіб	61,4	57,7	71,3	80,4	76,5

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Економічно неактивне населення, тис. осіб	903,3	897,4	922,1	929,2	924,6
Рівень економічної активності, %	49,4	49,5	47,8	47,0	46,9
Рівень зайнятості, %	93,0	93,4	91,6	90,3	90,6
Рівень безробіття, %	7,0	6,6	8,4	9,7	9,4

Джерело: [1].

За даними табл. 1, можна зробити висновок, що по Запорізькій області рівень економічної активності дуже низький – 46,9%, тобто кількість економічно активного населення менша за кількість неактивного населення порівняно із загальною чисельністю населення по Запорізькому регіоні. Треба зауважити, що цей показник порівняно з базисним роком має тенденцію до зменшення – з 49,4% до 46,9% (на 2,5%), що є погіршенням для цього регіону. Рівень зайнятості регіону також має тенденцію до зменшення – з 93% до 90,6% (на 2,4%), хоча сам показник досить високий: 90,6% працевлаштовані й лише 9,4% безробітні (показник рівня безробіття, який, до речі, також збільшився порівняно з базисним роком на 2,4%) серед економічно активного населення.

Оцінювання ТПР можна проводити на основі коефіцієнтної методики, запропонованої Л. М. Черчик [4, с. 78–84]. Ця методика передбачає аналіз трьох груп показників: кількісних показників використання ТПР (ступінь залучення трудового потенціалу, індекс продуктивності суспільної праці, коефіцієнт інноваційної праці), якісних показників використання ТПР (частка працівників, які виконують наукові та науково-технічні роботи, продуктивність суспільної праці, використання фонду робочого часу) й показників формування та розвитку потенціалу

регіону (статева структура населення, частка населення працездатного віку, освітній потенціал населення, коефіцієнт загальної захворюваності, аналіз травматизму).

Перша група показників. Рівень використання трудового потенціалу може бути розкритий системою показників, що відображають: ступінь зайнятості працездатного населення в суспільному виробництві (питома вага зайнятих у суспільному виробництві), структуру зайнятості (співвідношення зайнятих у різних видах економічної діяльності), продуктивність суспільної праці. У процесі відтворення трудового потенціалу кінцевою фазою є його використання, ефективність якого значною мірою – результат формування та розподілу. Під використанням трудового потенціалу розуміють ступінь (питому вагу) його залучення до суспільно корисної діяльності й ефективності застосування в економіці, тобто реалізовану трудову активність. Залучення трудового потенціалу до суспільно корисної праці значною мірою залежить від того, наскільки раціонально він розміщений і розподілений [2].

Ступінь залучення (Z_{mn}) можна оцінити питомою вагою в загальній чисельності трудового потенціалу у відсотках. Результати розрахунків цього показника в динаміці з 2012 по 2016 рр. наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Ступінь залучення трудового потенціалу по Запорізькій області

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Кількість зайнятих працівників на підприємствах, осіб	312 621	293 014	278 522	263 010	258 431
Зайняте населення працездатного віку, осіб	762 100	764 000	736 100	709 500	708 000
Ступінь залучення трудового потенціалу до суспільно корисної роботи, %	41,02	38,35	37,83	37,07	36,5

Як бачимо, чисельність зайнятих суспільно корисною працею та чисельність працездатного населення змінювалася несуттєво, тому цей показник досить стабільний, проте за значенням міг би бути вищим.

Показником використання трудового потенціалу є зайнятість, продуктивність якої визначається її якістю, тобто станом людсь-

кого капіталу та ступенем утілення досягнень науково-технічного прогресу (НТП). Порівняти зміну рівня використання якості трудового потенціалу регіону можна за допомогою індексу продуктивності суспільної праці ($I_{псп}$). Результати розрахунків наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Індекс продуктивності суспільної праці по Запорізькій області

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Валовий регіональний продукт, млн грн	54 828	54 352	65 968	62 999	57 959
Чисельність зайнятого населення, осіб	821,2	821,9	773,5	745,1	740,6
Продуктивність суспільної праці, млн грн/особу	66,77	66,13	85,29	84,55	78,26
Індекс продуктивності суспільної праці, %	–	99,04	128,97	99,13	92,56

Індекс продуктивності суспільної праці спадає (крім 2014 р.), що свідчить про зниження ефективності використання трудового потенціалу регіону.

Наступним етапом використання трудового потенціалу є визначення показника ін-

новаційності праці, який пропонуємо визначити як відношення обсягу інноваційної продукції (ОІП) до регіонального валового продукту (РВП). Результати розрахунків коефіцієнта інноваційності праці відображено в табл. 4.

Таблиця 4

Коефіцієнт інноваційності праці по Запорізькій області

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Валовий регіональний продукт, млн грн	54 828	54 352	65 968	62 999	57 959
Обсяг інноваційної продукції, млн грн	1 815,1	1 813,6	1 662,8	3 518,2	3 515,9
Індекс інноваційної діяльності, %	3,3	3,3	2,5	5,6	6,1

Аналіз цього показника свідчить про дуже низький рівень інноваційності регіону, незважаючи на те, що він зростає (з 3,3% до 6,1%). На значення цього показника може

впливати кількість задіяного науково-технічного персоналу в освоєнні інноваційної продукції. Результати дослідження наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Науковий потенціал по Запорізькій області

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Чисельність зайнятого населення, тис. осіб	821,2	821,9	773,5	745,1	740,6
Кількість працівників, задіяних у наукових дослідженнях і розробках, осіб	6 013	4 880	4 428	4 116	4 203
Індекс науково-технічного потенціалу, %	0,73	0,59	0,57	0,55	0,57

Результати цього показника, який зменшується з року в рік, приголомшують: навіть немає 1% населення, яке б займалося інноваційним дослідженням. Науковий потенціал регіону дуже низький, оскільки мала кількість науковців, які займаються розробкою інноваційної продукції.

Розрахуємо інтегральний кількісний показник використання трудового потенціалу Запорізької області:

$$I_{\text{квл.}} = \sqrt[4]{I_1 \times I_2 \times I_3 \times I_4}, \quad (1)$$

де $I_{\text{квл.}}$ – інтегральний кількісний показник використання трудового потенціалу;

I_1, I_2, I_3, I_4 – інтегральний показник використання потенціалу, відповідно, ступінь залучення трудового потенціалу до суспільно-корисної роботи; індекс продуктивності суспільної праці; індекс інноваційної діяльності; індекс науково-технічного потенціалу.

$$I = \sqrt[4]{0,365 \times 0,9256 \times 0,061 \times 0,0057} = 0,1041.$$

Отже, інтегральний кількісний показник використання трудового потенціалу за 2016 р. Запорізької області становить 0,1041. Це означає, що кількісно потенціал регіону використаний на 10,41%.

Друга група показників. Ефективність використання трудового потенціалу характеризується сукупністю показників, що відображають динаміку чинників, які впливають на зростання національного доходу. В практиці державного менеджменту для оцінки ефективності використання трудового потенціалу використовують, насамперед, показники ефективності використання праці.

Темп зростання продуктивності праці визначають відношенням рівня продуктивності праці в плановому (прогнозованому) або ж у звітному періоді (році) у відсотках до базового минулого року чи періоду (ланцюговий індекс). Продуктивність суспільної праці (ПСП) у регіоні розраховують за формулою. Показники продуктивності суспільної праці в регіоні відображено в табл. 6.

Таблиця 6

Продуктивність суспільної праці по Запорізькій області

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Чисельність зайнятого населення, тис. осіб	821,2	821,9	773,5	745,1	740,6
Валовий регіональний продукт, млн грн	54 828	54 352	65 968	62 999	57 959
Продуктивність суспільної праці, тис. грн/осіб	66,77	66,13	85,29	84,55	78,26
Темп зростання продуктивності праці, %	–	99,04	1,29	99,13	92,56

Показник продуктивності праці має тенденцію до спадання, оскільки показник менше 100%, порівняно з базисним роком, що негативно позначається на вартості валового регіонального продукту. Це пов'язано з тим, що в регіоні спадає чисельність населення, зайнятого суспільно корисною роботою.

Ефективність використання трудового потенціалу на певному рівні можна визначи-

ти за допомогою показників інтенсивності виробництва – індексу продуктивності праці ($I_{\text{пп}}$), який показує його зміну за досліджуваній період під впливом зміни чисельності зайнятого населення та обсягу валового регіонального продукту.

Наступним кроком буде розрахунок ефективності використання трудового потенціалу, яка буде показувати, який ефект чинять

підприємства Запорізької області на одиницю витрат оплати праці за видами економічної діяльності, а саме – ефективність вико-

ристання трудового потенціалу. Розрахунки ефективності використання трудового потенціалу регіону відобразимо в табл. 7.

Таблиця 7

Ефективність використання трудового потенціалу Запорізької області					
Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Витрати на оплату праці підприємств за видами економічної діяльності, млн грн	*	*	10 796,6	12 805,4	15 185,9
Чисельність зайнятого населення, тис. осіб	821,2	821,9	773,5	745,1	740,6
Приріст чисельності працівників за відповідний період, тис. осіб, %	–	0,7 0,09	-48,4 -5,9	-28,4 -3,7	-4,5 -0,6
Індекс зайнятого населення суспільно корисною роботою, %	–	100,09	94,1	96,3	99,4
Валовий регіональний продукт, млн грн	54 828	54 352	65 968	62 999	57 959
Приріст обсягу ВРП за період млн грн, %	–	-476 -0,9	11 616 21,4	-2 969 -4,5	-5 040 -8,0
Індекс валового регіонального продукту, %	–	99,1	121,4	95,5	92,0
Індекс продуктивності праці	–	99,01	129,01	99,17	92,55
Ефективність використання трудового потенціалу	–	–	6,11	4,92	3,82

Розрахувавши індекс продуктивності праці, ми бачимо, яка питома вага валового регіонального продукту через зміну зайнятого населення суспільно корисною роботою. Отже, через зменшення чисельності працівників на 0,6%, а також зменшення обсягу валового регіонального продукту на 8% продуктивність праці знизилася на 7,45% (100–92,55) за звітний період.

Також ефективність використання трудового потенціалу регіону можна оцінити показником ефективності, який по Запорізькій області знижується – з 6,11 до 3,82 од. (на 37,5%).

Розрахуємо інтегральний якісний показник використання трудового потенціалу Запорізької області:

$$I_{як.} = \sqrt[5]{I_1 \times I_2 \times I_3 \times I_4 \times I_5}, \quad (2)$$

де $I_{як.}$ – інтегральний якісний показник використання трудового потенціалу;

I_1, I_2, I_3, I_4, I_5 – інтегральний показник використання потенціалу, який складається, відповідно, з темпу зростання продуктивності праці; індексу зайнятого населення суспільно корисною роботою; індексу валового регіонального продукту; індексу продуктив-

ності праці; ефективності використання трудового потенціалу.

$$I = \sqrt[5]{0,9256 \times 0,994 \times 0,92 \times 0,9255 \times 0,0382} = 0,4557.$$

Отже, інтегральний якісний показник використання трудового потенціалу за 2016 р. Запорізької області становить 0,4557. Це означає, що якісно потенціал регіону використаний на 45,57%.

Третя група показників. На практиці кількісну оцінку формування трудового потенціалу вимірюють, як правило, лише в контексті таких складових, як стать, вік, рівень освіти, стан здоров'я. Тенденції зміни цих показників дають можливість спрогнозувати перспективи формування трудового потенціалу регіону.

Результатне значення мають показники, що характеризують рівень освіченості, динаміки підвищення кваліфікації, освоєння нових професій, наукового потенціалу регіону.

Усі групи показників представлені великою кількістю аналітичних коефіцієнтів. Статеву структуру визначаємо як відношення чисельності жінок і чоловіків працездатного віку до чисельності населення працездатного віку.

Результати розрахунків статевої структури відображено в табл. 8.

Таблиця 8

Статеві структура населення працездатного віку Запорізької області					
Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Чисельність населення працездатного віку, тис. осіб	1 098,7	1 098,9	1 096,1	1 091,8	1 089,4
Чисельність жінок працездатного віку, тис. осіб	542,0	548,3	553,1	557,5	562,0
Чисельність чоловіків працездатного віку, тис. осіб	556,7	550,6	543,0	534,3	527,4
Питома вага жінок працездатного віку в загальній чисельності, %	49,33	49,9	50,46	51,06	51,59
Питома вага чоловіків працездатного віку в загальній чисельності, %	50,67	50,1	49,54	48,94	48,41
Коефіцієнт співвідношення жінок до чоловіків	0,97	0,99	1,02	1,04	1,07

За даними табл. 8 видно, що питома вага жінок і чоловіків працездатного віку коливається в межах 50%, проте співвідношення жінок до чоловіків за 5 років змінилося – зросло на 10%, тобто жінок працездатного віку стало більше порівняно з чоловіками.

Вікова структура суттєво впливає на кількісні характеристики трудового потенціалу й у коефіцієнтній методиці може визначатися як частка населення працездатного віку (табл. 9).

Таблиця 9

Частка населення працездатного віку

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Чисельність наявного населення, тис. осіб	1 785,9	1 777,0	1 766,9	1 754,7	1 741,7
Чисельність населення працездатного віку, тис. осіб	1 098,7	1 098,9	1 096,1	1 091,8	1 089,4
Питома вага працездатного населення в загальній чисельності наявного населення, %	61,52	61,84	62,04	62,22	62,55

Частка населення працездатного віку зростає, але не набагато – 1,03%, цей показник показує, скільки на 100 осіб припадає населення працездатного віку: в нашому випадку за 2016 р. на 10 000 осіб наявного населення припадає 6255 осіб працездатного віку.

Нарощування трудового потенціалу забезпечується функціонуванням системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, тому однією з най-

важливіших груп показників і чинників, які визначають рівень трудового потенціалу, є показники освітнього потенціалу населення. Пропонуємо визначити такі показники: коефіцієнт охоплення населення професійно-технічною освітою, коефіцієнт охоплення населення з вищою освітою; коефіцієнт підвищення кваліфікації персоналу; коефіцієнт вищої освіти. Результати розрахунків показників цієї групи зведено в табл. 10.

Таблиця 10

Результати розрахунків освітнього потенціалу населення Запорізької області

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Чисельність наявного населення, тис. осіб	1 785,9	1 777,0	1 766,9	1 754,7	1 741,7
Чисельність населення працездатного віку, тис. осіб	1 098,7	1 098,9	1 096,1	1 091,8	1 089,4
Чисельність населення, що отримало професійно-технічну освіту у відповідних навчальних закладах, тис. осіб	3,0	3,1	2,8	2,5	2,4
Кількість осіб, які отримали вищу освіту, тис. осіб	23,2	21,2	19,8	17,4	15,1
Кількість осіб, які пройшли підвищення кваліфікації, тис. осіб	10,0	10,8	10,3	8,4	7,4
Коефіцієнт охоплення населення професійно-технічною освітою, %	0,27	0,28	0,26	0,23	0,22
Коефіцієнт охоплення населення з вищою освітою, %	2,11	1,93	1,81	1,59	1,39
Коефіцієнт підвищення кваліфікації персоналу, %	0,91	0,98	0,94	0,77	0,68
Коефіцієнт вищої освіти, %	1,3	1,19	1,12	0,99	0,87

З табл. 10 видно, що показники освітнього потенціалу стрімко знижуються: чисельність населення, яке отримало професійно-технічну освіту, зменшилася на 18,5%; вищу освіту – на 34,3%; підвищення кваліфікації – на 25,3%. Можна сказати, що населення не бажає навчатися через визначені причини.

Важливою складовою трудового потенціалу регіону є стан здоров'я населення та працівників підприємств. До коефіцієнтів, які

характеризують стан здоров'я населення, належить коефіцієнт загальної захворюваності – показує відношення кількості всіх захворювань, зареєстрованих за звітний рік, до середньорічної чисельності населення; нерідко погіршення здоров'я відбувається безпосередньо на робочому місці, тому доцільно визначити коефіцієнт виробничого травматизму. Результати розрахунків показників цієї групи зведено в табл. 11.

Таблиця 11

Коефіцієнт загальної захворюваності населення Запорізької області

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Чисельність наявного населення, тис. осіб	1 785,9	1 777,0	1 766,9	1 754,7	1 741,7
Кількість захворюваності, зареєстрованої за рік, тис. осіб	1 003,0	1 010,3	1 024,2	1 034,0	1 087,0
Кількість захворювань на травм, отруєнь та деяких інших наслідків дії зовнішніх причин, тис. осіб	74,0	67,2	66,4	63,1	62,7
Коефіцієнт захворюваності, %	56,16	56,85	57,97	58,93	62,41
Коефіцієнт травматизму, %	4,14	3,78	3,76	3,6	3,6

За даними табл. 11 видно, що захворюваність регіону збільшується з року в рік – порівняно з 2012 р. коефіцієнт збільшився на 11%; коефіцієнт травматизму, отруєнь та деяких інших наслідків дії зовнішніх причин по Запорізькій області становить бли-

зько 3,6%, і цей показник зменшується: з 4,1 до 3,6 (на 12%). Сам показник травматизму, отруєнь та інших захворювань через зовнішні дії показує рівень трудового потенціалу: загалом по Запорізькій області показник травматизму низький – за 2016 р.

він становить 3,6%, через що можна сміливо сказати про досить високий рівень трудового потенціалу.

Розрахуємо інтегральний показник формування та розвитку потенціалу регіону використання трудового потенціалу Запорізької області:

$$I_{\text{як.}} = \sqrt[10]{I_1 \times I_2 \times I_3 \times I_4 \times I_5 \times I_6 \times I_7 \times I_8 \times I_9 \times I_{10}}, \quad (3)$$

де $I_{\text{форм., розвит.}}$ – інтегральний показник формування та розвитку потенціалу регіону використання трудового потенціалу;

$I_1, I_2, I_3, I_4, I_5, I_6, I_7, I_8, I_9, I_{10}$ – інтегральний показник використання потенціалу, який складається, відповідно, з питомої ваги жінок працездатного віку в загальній чисельності; питомої ваги чоловіків працездатного віку в загальній чисельності; коефіцієнта співвід-

ношення жінок до чоловіків; питомої ваги працездатного населення в загальній чисельності наявного населення; коефіцієнта охоплення населення професійно-технічною освітою; коефіцієнта охоплення населення з вищою освітою; коефіцієнта підвищення кваліфікації персоналу; коефіцієнта вищої освіти; коефіцієнта захворюваності; коефіцієнта захворюваності на травматизм.

$$I = \sqrt[10]{0,5159 \times 0,4841 \times 1,07 \times 0,6255 \times 0,0022 \times 0,0139 \times 0,0068 \times 0,0087 \times 0,6241 \times 0,036} = 0,96208.$$

Отже, інтегральний показник формування та розвитку потенціалу регіону використання трудового потенціалу за 2016 р. Запорізької області становить 0,96208. Це означає, що формування та розвиток потенціалу регіону використаний на 96,21%.

Проблему оцінки ефективності використання трудового потенціалу підприємства необхідно розглядати як трикутник, в одному куті якого покладено завдання об'єктивно оцінити ефективність використання трудового потенціалу, в другому – напрями його

розвитку в межах стратегії розвитку регіону, в третьому – розробка системи мотивації працівників для досягнення запланованих цілей діяльності підприємства через підвищення ефективності використання трудового потенціалу.

Застосуємо ринковий підхід до визначення вартості трудового потенціалу регіону, який будується на використанні вартості регіонального продукту, інтегральних коефіцієнтів кількісного, якісного показників і формування та розвитку.

$$ВТП = \frac{1}{3} ВРП \times (K_{\text{квл.}} \times K_{\text{як.}} \times K_{\text{форм.}_\text{розвитку}}), \quad (4)$$

де ВТП – вартість трудового потенціалу, тис. грн;

ВРП – валовий регіональний продукт, тис. грн;

$K_{\text{квл.}}$ – інтегральний кількісний показник використання трудового потенціалу;

$K_{\text{як.}}$ – інтегральний якісний показник використання трудового потенціалу;

$K_{\text{форм.}_\text{розвитку}}$ – інтегральний показник формування та розвитку трудового потенціалу.

$$ВТП = \frac{1}{3} \times 57959 \times (0,1041 \times 0,4557 \times 0,9621) = 19319,7 \times 0,0456 = 881,76.$$

Отже, можна сказати, що вартість трудового потенціалу Запорізької області становить 881,76 млн грн при вартості випуску регіонального продукту 57 959 млн грн. Цей показник використовується по регіону на 36%, тобто наш регіон потенційно використовує лише третину своїх можливостей з урахуванням якості освіти, стану здоров'я, статевої структури, інноваційності ідей діяльності, зайнятості населення, виробітку продукції.

IV. Висновки

Отже, визначення ефективності використання трудового потенціалу підприємства за допомогою системи загальноновизнаних показників ефективності використання трудових ресурсів дає змогу об'єктивно визначити ефективність використання переважної частини трудового потенціалу регіону. Оцінка

ТПР із застосуванням коефіцієнтної методики дає змогу визначити вартість трудових ресурсів і показати, на якому рівні для регіону себе реалізують трудові ресурси й наскільки вони вмотивовані викладатися у своїй праці.

Вищий рівень освіти та кваліфікації працівників, тривалий досвід роботи передбачає наявність більш глибоких і різноманітних знань, навичок у працівників. Чим більша чисельність промислово-виробничого персоналу з вищою освітою, робітників V–VI розрядів, фахівців I категорії, працівників із тривалим досвідом роботи (понад 5 років), тим більше потенційних знань, навичок у працівників, що можуть бути використані в майбутньому для підвищення ринкової вартості підприємства.

Список використаної літератури

1. Головне управління статистики в Запорізькій області. URL: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>.
2. Данюк В. М. Шляхи підвищення ефективності використання трудового потенціалу. *Економіка та держава*. 2009. № 2. С. 43–45.
3. Заїнчковський А. О., Новойтенко І. В. Варіативний підхід до оцінки використання трудового потенціалу підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. № 3 (46). Ч. 2. С. 166–170.
4. Черчик Л. М. Коефіцієнтна методика оцінки трудового потенціалу регіону. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки*. С. 77–84. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 06.10.2017.

Зыкина В. А. Анализ использования трудового потенциала как фактор влияния на производительность труда

В статье проведен анализ использования трудового потенциала как фактора влияния на производительность труда. Оценено экономически активное население трудового потенциала Запорожской области показателям уровня активности, занятости и безработицы, а также трудовой потенциал региона коэффициентной методикой, которая предусматривает анализ трех групп показателей: количественных и качественных показателей использования трудового потенциала региона и показателей формирования и развития потенциала региона. По результатам проведенного анализа осуществлена оценка ТРП интегральным показателем, который рассчитывается, объединяя группы показателей коэффициентной методики. Указано, что проведенный анализ позволяет оценить трудовой потенциал в стоимостном значении.

Ключевые слова: *трудовой потенциал, экономически активное население, занятое население, уровень занятости, трудоспособное население, производительность труда, индекс производительности, расходы на оплату труда, коэффициент высшего образования, стоимость трудового потенциала, валовой региональный продукт.*

Zykina V. Analysis of Use of Labor Potential as Factor Influence on Labor Productivity

The article analyzes the use of labor potential as a factor of influence on labor productivity, where the economically active population of labor potential of Zaporizhzhya region was estimated by indicators of level of activity, employment and unemployment; as well as evaluated the labor potential of the region by a coefficient method, which involves the analysis of three groups of indicators: quantitative and qualitative indicators of the labor potential of the region and indicators of the formation and development of the potential of the region. As a result of the analysis, the estimation of the TRP by the integral index is estimated, which is calculated by combining the groups of indicators of the coefficient method. The analysis made allows to estimate labor potential in value.

The rational use of labor potential plays an important role in increasing the efficiency of social production and living standards. Therefore, the economic potential of each type of economic activity, the pace of its development, the growth of the social and cultural level of life of hired workers and employers, and the formation of full-fledged relationships of social partnership depends in large part on how rational it is formed.

The urgency of the topic due to the rational use of labor potential is also determined by the fact that in the conditions of exceeding the supply of labor over demand, low labor costs, its discrepancy with the real value, the presence of significant scales of unregulated employment, the importance of finding reserves increases the efficiency of employment employed in all types of economic activities.

Key words: *labor potential, economically active population, occupied population, employment rate, able-bodied population labor productivity, productivity index, labor costs, higher education, labor potential, gross regional product.*